

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1ο (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια συγκρίνει τους παροντικούς-παρελθοντικούς χρόνους και εξάγει συμπεράσματα για τη συναισθηματική κατάσταση που βιώνει ο συγκεκριμένος επιστήμονας από τη στιγμή που παλιννόστησε στην Ελλάδα.

Παροντικοί χρόνοι

σέβομαι και εκτιμώ, χωρίς να έχω, Είμαι πολύ περήφανος ... και πιστεύω έχω καταφέρει τα τελευταία τρία χρόνια περισσότερο από όσα ας πούμε, Η Ελλάδα έχει αρκετά μειονεκτήματα ... Υστερεί ιδιαίτερα ... κάνουμε έρευνα...

Οι παροντικοί χρόνοι εκφράζουν τα συναισθήματα του παλιννοστούντα επιστήμονα στο παρόν και όπως συγκρίνονται με αυτά του παρελθόντος, προοιωνίζουν και το πώς θα αισθάνεται και στο μέλλον.

Παρελθοντικοί χρόνοι

Όταν είχα την ευκαιρία να γυρίσω, δεν χρειάστηκε πολύ. μου είπαν, θα ήταν πιο ασφαλές μόλις είχα κερδίσει, (και είχα πράγματι διάφορες προτάσεις), έφυγα για Αμερική το όνειρο μου ήταν Αυτή η δυνατότητα άργησε λίγο να μου δοθεί, αλλά όταν μου δόθηκε και λόγω του καλού περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου, πήρα την απόφαση, αποδείχθηκε πολύ καλή απόφαση, που γύρισα...

Με τους παρελθοντικούς λόγους ο συνεντευξιζόμενος εκφράζει την κατάσταση και τα συναισθήματά που βίωνε, όταν έφυγε στο εξωτερικό και χρειάστηκε να αποφασίσει ποια θα ήταν η επαγγελματική και, βεβαίως, η προσωπική του πορεία στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.

Ενδεικτικά ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί και να αναπτύξει τους εξής θεματικούς άξονες:

- Αισθάνεται ικανοποιημένος από την επιλογή του να επιστρέψει στην πατρίδα του.
- Νιώθει πλήρης συναισθηματικά, χωρίς ενοχές, καθώς, γυρίζοντας στην Ελλάδα, εκπλήρωσε το όνειρό του (Από το 2001 που έφυγα για Αμερική το όνειρο μου ήταν να γυρίσω στην Ελλάδα σε κάποιον ακαδημαϊκό χώρο).
- Αυτοαξιολογείται θετικά, δεδομένου ότι αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να κρίνει διάφορες καταστάσεις και να παίρνει σωστές αποφάσεις, ακόμη κι αν αυτές φαίνονται παράτολμες (Αποδείχθηκε πολύ καλή απόφαση, πιστεύω ότι έχω καταφέρει ...θα ήταν πιο ασφαλές).
- Εξακολουθεί να είναι αισιόδοξος, αλλά με ρεαλισμό, εγρήγορση, όραμα για το μέλλον (Η Ελλάδα έχει αρκετά μειονεκτήματα. Υστερεί ιδιαίτερα στην ανάπτυξη επιχειρήσεων υψηλών τεχνολογιών, Η Ελλάδα, όμως, έχει και πλεονεκτήματα... με επιστήμονες στο εξωτερικό).
- Αισθάνεται χαρούμενος/ικανοποιημένος για το γεγονός ότι επιτελεί το καθήκον του απέναντι στους νέους ανθρώπους (φοιτητές/τριες και συνεργάτες/τριές του) και αντιλαμβάνεται την ευθύνη ότι πρέπει να συνεχίσει να συμβάλλει στην υλοποίηση των ιδεών, ειδικότερα των νέων (επειδή Οι νέοι ειδικά στον χώρο της επιστήμης, ... και πιστεύουν σε αυτά που κάνουν).

Ερώτημα 2ο (μονάδες 10)

Η αλληλουχία επιτυγχάνεται με την ομαλή μετάβαση από τη μια σκέψη στην άλλη και την οργάνωση ιδεών σε παραγράφους με άξονα τον χρόνο/τόπο/λογική σχέση (αποδεικτικό κείμενο). Στο κείμενο υπάρχουν σχέσεις αντίθεσης, διάζευξης, επεξήγησης, επιβεβαίωσης, αιτίου- αποτελέσματος, αιτιολόγησης προϋπόθεσης, γενίκευσης, χρόνου-τόπου κλπ.

Η συνοχή επιτυγχάνεται με αναφορά (δείξη): «Τα προβλήματα αυτά είναι....»

Ερώτημα 3 (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια, σεβόμενος/η τον αριθμό των λέξεων που ζητείται, καταγράφει τις απόψεις του/της με κειμενοκεντρική προσέγγιση (σύγκριση των δύο κειμένων).

Σημεία σύγκλισης (ενδεικτικά)

- Κάθε κοινωνική ομάδα και κάθε λαός έχει ξεχωριστή πολιτισμική ταυτότητα, έχει το δικό της/του, ξεχωριστό, γνωστικό και αντιληπτικό σύστημα
- Τα άτομα-μέλη ενός κοινωνικού συνόλου που μεταναστεύουν/βρίσκονται σε μία άλλη χώρα έχουν δικό τους κώδικα επικοινωνίας
- Στα πρώτα χρόνια της παραμονής του στη νέα του πατρίδα, το νεοαφιχθέν άτομο (ο οικονομικός μετανάστης ή ο επιστήμονας) εφαρμόζει τους κανόνες του συστήματος της χώρας της προέλευσής του στον χώρο (τη χώρα διαμονής) που κυριαρχεί ένα άλλο σύστημα

Σημεία αντίθεσης (ενδεικτικά)

- Ο χρόνος προσέγγισης του θέματος: στο κείμενο 1 ο συνεντευξιαζόμενος έχει επιστρέψει στην Ελλάδα, ενώ στο κείμενο 2 ο μετανάστης έχει φτάσει στη χώρα υποδοχής
- Οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες δε δημιουργούν τα ίδια προβλήματα στον τρόπο κατανόησης του περιβάλλοντος κόσμου ούτε και δυσχεραίνουν στο ίδιο επίπεδο την επικοινωνία μεταξύ των γηγενών και νεοαφιχθέντων π.χ. ο επιστήμονας που σπουδάζει και εργάζεται σε ένα διεθνές περιβάλλον και ο μετανάστης που μεταναστεύει για καθαρά οικονομικούς λόγους δεν κινούνται εντός του ίδιου πολιτισμικού και επαγγελματικών επιλογών πλαισίου
- Ο μετανάστης του χθες δεν είναι το ίδιο με τον σύγχρονο νέο άνθρωπο, ο οποίος προσεγγίζει διαπολιτισμικά και με ευχέρεια μέσω π.χ. των ΤΠΕ τη σημερινή πραγματικότητα και, συνήθως, καταφέρνει να δημιουργήσει μια αξιοζήλευτη καριέρα. Είναι αυτός που κρίνει και επιλέγει εάν, τότε και με ποιες προϋποθέσεις θα εργαστεί στην πατρίδα του ή θα φύγει στο εξωτερικό-θα επιστρέψει σε αυτήν
- Οι τοπικοί κοινωνικοί κανόνες είναι πιο εύκολο, πλέον, να γίνουν κτήμα του «μετανάστη» και να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη πολιτισμική/πολιτιστική, κοινωνική ώσμωση π.χ. μέσω της παγκοσμιοποίησης, της πολυγλωσσίας, χωρίς πολλές φορές να απαιτείται *ανοχή, επιείκεια και ανεκτικότητα από τον κάτοικο της χώρας υποδοχής.*

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια μέσα από το συγκεκριμένο απόσπασμα του διηγήματος και τα λοιπά κείμενα αναφοράς προσεγγίζει τη θεματική της μετανάστευσης, η οποία εξακολουθεί να είναι επίκαιρη. Η λογοτεχνία της μετανάστευσης έχει μακρά παράδοση στη χώρα μας από τα δημοτικά τραγούδια της ξενιτιάς ως τη σύγχρονη συγγραφική έμπνευση, η οποία παρακολουθεί το άλγος του νόστου των μεταναστών στην Ελλάδα και την επιστροφή του ξενιτεμένου στα πάτρια εδάφη.

Ο μετανάστης στο απόσπασμα:

- Αισθάνεται περήφανος γιατί επέζησε από τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του ξένου τόπου (χώρα υποδοχής), διατηρώντας μία ταυτότητα άμεσα συνδεδεμένη με την πατρίδα του (θρησκευτική, πολιτισμική, κοινωνική, γλωσσική) π.χ. λεξιλόγιο απλό και καθημερινό με ιδιωματική γλώσσα *ψες ήρθα νύχτα, π' άφηκα, μαζί με τους σπιτιακούς, πλειο, πάλε, Ας γυρίσω πίσω ν' ανάψω στην Παναγιά τη λαμπάδα που της έφερα, Γύρισα, μπήκα στην εκκλησιά κι' άναψα τη λαμπάδα, Μας χάλασε η επανάσταση, του είπαν οι χωριανοί. Δε μου έκανε η καρδιά να χτυπήσω κανενός θύρα κι' αποφάσισα να περάσω όλη την νύχτα στο δρόμο*

- Νιώθει κατ' αρχάς απογοητευμένος και σε αδιέξοδο, καθώς διαπιστώνει τις όψεις της ουτοπίας που δημιούργησε από τον νόστο, ενώ επιστρέφοντας στον γενέθλιο τόπο διαπιστώνει ότι δεν είναι πια ο ίδιος. Ο ήρωας επιστρέφει σε έναν κόσμο απόντα, ο οποίος, πλέον, θεωρεί ότι υπάρχει μόνο στη μνήμη του και στην καρδιά του. Η χώρα υποδοχής και το γενέθλιο χωριό δηλώνουν συγχρόνως το ξένο και το οικείο. Το τοπίο άλλαξε πολύ, όπως άλλαξαν οι άνθρωποι και οι σχέσεις τους *φάνηκαν αλλοιώτικα, οι δρόμοι αλλοιώτικοι, το μεσοχώρι αλλοιώτικο...* Πρόκειται για νέα ταλαιπωρία, η εκ νέου φυγή από εκεί, όπου είχε επιστρέψει χωρίς να ειπώ κανενός ποιος είμαι και ποιος δεν είμαι, κι' ύστερα ανοιχτός μου είναι ο δρόμος της Ξενιτειάς...», κι' ύστερα να φύγω, να φύγω, κι' εγώ να μην ξέρω πού να πάγω. Να φύγω σε ξένον τόπο και να πεθάνω λησμονημένος, χωρίς να ξέρη κανένας πούθε είμαι και ποιος είμαι.
- Αγχώνεται, καθώς αντιλαμβάνεται πόσο δύσκολο είναι να υπακούσει στους νέους κοινωνικούς κανόνες του χωριού του. Το όνειρο της επιστροφής που είχε διαψεύδεται ... για *νάρθω σ' άλλη Ξενιτειά*
- Νιώθει ξένος ανάμεσα στους οικείους του, αφού συνειδητοποιεί ότι ο ρόλος που είχε μετατρέπεται σε ρόλο παλιννοστούντα σε έναν κόσμο, όπου δεν πρόλαβε να ζήσει, αφού έλειπε 40 χρόνια και έφυγε μικρό παιδί από το χωριό του ...*Δεν το γνώρισα ολότελα το καημένο μου το χωριό, που μου γελούσε πάντα στον ύπνο μου και στα ονειράτά μου*
- Θλίβεται από την ατομική, ενδο-ομαδική, διομαδική, ιδεολογική μεταστροφή ...*Μας χάλασε η επανάσταση, του είπαν οι χωριανοί Δε μου έκανε η καρδιά να χτυπήσω κανενός θύρα κλπ.*
- Απομονώνεται και προτιμά να μιλά στον εαυτό του (μονολογεί) *Ποιος θα βγη να με δεχτή; (Είπα μέσα μου)*
- Νιώθει ανακούφιση, χαρά, όταν στο τέλος θα έρθει η αναγνώριση και θα έρθει η στιγμή της επανασύνδεσης με τους ανθρώπους του χωριού του ...*Και πάλε καλώς σας ήύρα, χωριανοί μ'. Είμ' ο Κώστας!!!*

Κειμενικοί δείκτες: (Ο/Η μαθητής/τρια θα αναφερθεί σε τρεις μόνον κειμενικούς δείκτες)

- Ο τίτλος του διηγήματος και συλλογής διηγημάτων που παραπέμπουν στον πόνο του ξενιτεμένου *Ξενιτεμένοι Έλληνες, «Διηγήματα της Ξενιτειάς»*
- Σημεία στίξης: Ερωτηματικά *Ποιος θα βγη να με δεχτή; (Είπα μέσα μου). Να σας πω την αλήθεια;*
- Ρηματικά πρόσωπα: α' πρόσωπο, κατά κύριο λόγο,
- Εσωτερικός μονόλογος ο οποίος αποδίδει τις σκέψεις, τα συναισθήματα ή γενικά «το περιεχόμενο της συνείδησης» του ξενιτεμένου Κώστα,

- Ευθύς λόγος με αυτούσια μεταβίβαση των λόγων του Κώστα, ώστε να αποκαλυφθούν οι απόψεις, η ιδεολογία, η ψυχοσύνη του και να αιτιολογηθούν οι πράξεις του,
- Πρωτοπρόσωπη αφήγηση γεγονότων και πράξεων (τα λόγια του μετανάστη, τα γεγονότα και οι καταστάσεις),
- Περιγραφή (δίνει πληροφορίες για τους χαρακτήρες των ηρώων και τον χωροχρόνο, βοηθά τόσο στην κλιμάκωση της πλοκής και την πρόκληση αγωνίας όσο και στην αποκλιμάκωση της έντασης μετά την έντονη σκηνή της αναγνώρισης),
- Διάλογος με συγχωριανούς (συμβάλλει στην άμεση αποκάλυψη των χαρακτήρων μέσα από τα λόγια και τις σκέψεις τους, προσδίδει αληθοφάνεια, δραματικότητα, ζωντάνια και παραστατικότητα και οδηγεί τον/την αναγνώστη/στρια σε συναισθηματική και πνευματική εμπλοκή),
- αφηγηματικό σχόλιο (η παρεμβολή σχολίων/ σκέψεων του αφηγητή) κλπ.
- Επανάληψη: για νάρθω σ' άλλη Ξενιτειά/την Ξενιτειά φάνηκαν αλλοιώτικα, οι δρόμοι αλλοιώτικοι, το μεσοχώρι αλλοιώτικο... κι' ύστερα να φύγω, να φύγω, κι' εγώ να μην ξέρω πού να πάγω. Να φύγω σε ξένο τόπο και να πεθάνω λησμονημένος, χωρίς να ξέρη κανένας πούθε είμαι και ποιος είμαι.
- Αντίθεση: πάντα στο νου μου αλλά τόσο θυμούμαι τα πράγματα εδώ, που μου φαίνεται, σαν να έχω φύγει χτες. Είχα ξεμακρύνει
- Μεταφορά: Δε μου έκανε η καρδιά να χτυπήσω κανενός θύρα κι' αποφάσισα να περάσω όλη την νύχτα στο δρόμο, βαρύτερη από το βουνό,
- Σύγκριση: Θα το είχα πλειότερο παράπονο να είμαι ξένος στον τόπο μου παρά στην Ξενιτειά

Η συναισθηματική ανταπόκριση του αναγνώστη/-στριας, αποδίδεται με στοιχεία που αποτυπώνουν τη συμπεριφορά ή το χαρακτήρα των δρώντων προσώπων, κυρίως του Κώστα, καθώς και των υπόλοιπων χωριανών (π.χ. με βάση τα ιστορικά γεγονότα, την επανάσταση, τα οποία παρουσιάζονται αντικειμενικά. Επίσης, μπορεί να περιγράφεται η ψυχολογική τους κατάσταση. Μέσω αυτών των στοιχείων γίνεται αναφορά σε συναισθήματα που εγείρουν την προσοχή του/της αποδέκτη/-τριας και εκφράζονται η ταύτιση ή η διαφοροποίησή του/της με/από τα συναισθήματα του βασικού ήρωα του διηγήματος.